

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztőségi szállás:
külső szentosa Sikó-ház, 36. számánál.
Kiadó hivatal:
Stein János könyvkereskedésében.

Előfizetési díj:
Évnyelvények 3, félre 6 pfrt, külföldre évfelvények 4 pfrt.
Megjelenik a K. Közlöny minden Kedden, Csütörtökön és Vasárnap.
Hirdetések minden egyes hirdetés után 10 pkr bérletdíj és minden négyhásas egy sor után
számítandó 4 pkr beküldése mellett közzétételnek.

A lap szellemi érdekeit illető közlemények a szerkesztőséghez, az anyagi ügyeket tárgyalók u. m. előzetes, hirdetések, reklamációk sat. a kiadó hivatalhoz utasítandók bérmentesítetten.

OECONOMIAI SZETTEKINTÉSEK

IX.

A tagosítás lehetősége ellen nincs, vagyis nem lehet semmi kifogás. Földünk annyira szét van szórva, hogy gazdasági szempontból, a tagosítás életkérdéssé vált. A telekkönyvek szerkesztése végetti országos és pontosabb felmérés a tagosítási munkálatokat $\frac{2}{3}$ -ad részben bizonyosan könnyítette, a további költségek kiállítására alapunk elég van, mert alig találhatni ötven helységet az országban, mely még osztatlan közhelyet nem bírna; s ezen osztatlan közhelyekből minden birtokos annyi részben részesül, hogy belőle a tagosítás költségeit, csak egy részletecke eladásával is, kiállhatja.

Már pedig vajjon nem örömet oda adhat bárki egy részletet, oly birtokból, mely jelenleg nem az ő tulajdona, azért hogy az végképp tiszta tulajdonává váljék?

Főként ezen alkalom felhasználásáért szükséges lesz részünkről, mielőtt az urbéri törvényszékek megalakulnak, a tagosítást törvényes uton is szigorúan sürgetni.

Mert ugyanis az 1854-ki június 21-ki nyilatkozat a közhelyek okvetlen felosztását rendelvén el, ezen felosztás kétségtelenül végre fog hajtani, s ha nem sietünk azzal kapcsolatban vinni át a tagosítást, két költséget kell fektetnünk birtokunk rendezésébe, mert hogy előbb-utóbb Erdélyben tagosításnak kell végrehajtani, ha szép uton nem lehet, kényszerítőleg is, ez előtte oly tisztán áll, mint az, hogy éj után bizonyosan felsüt megint az áldott napfény.

Az is előtte tisztán áll, hogy soha sem fog birtokrendezés alkalmas időben történni mint mostan, mert most a közhelyek okvetleni felosztásának egy munkálatával egyszersmind a tagosítás is csak félannyi költséggel vitethetik át, s mert továbbá most a jobbgy-kárpótlással oly pénzösszeget jön a birtokosság kezébe, mely többé soha sem fog jönni, s mely a birtokrendezés szükségleteire, az adósságok s a korlátolt gazdasági instructio s tőkésítés után is hogy elég felesleget.

Mert soha sem kell felednünk, hogy Erdély minden egy korona alatt álló, sőt minden európai államok közt legtöbb jobbgyot vesztett el a felszabadítással; felszabadult itt a földesuri birtokok két harmada; következésképp a földbirtokosi népesség arányához képest Erdély kap

legtöbb kárpótlást, s általa szükségeihez képest legnagyobb pénzforgalmat.

Azt sem állíthatjuk, hogy Erdély tulon-tul volna már mérülve az adósságokba; igaz ugyan, hogy azon huszonhárom grófi és huszonnégy bárói nemzetség, mely Erdély főbb nemességét képezi, jobbgykárpótlásainak nagy részét veszti oda hitelezőkhöz, de azon harmincezer nemes földbirtokos család, melyből az egyházhelyű 8,449 családot kivéve, a többi mind jut kisebb-nagyobb mértékben államkárpótláshoz, ez a nemesség, Erdély ezen leg-erősebb rendje, bizonyosan nincs nagyon belemerülve az adósságokba, s hiszem, hogy egyremásra számítva, a nemesség kárpótlásának aligha $\frac{1}{3}$ része fog a hitelezőkhöz átfolyani.

Azért kaptam én azon indítványon, hogy a kárpótlás alapján egy földbirtokosi bank állíttassék.

De most vissza a tagosítás kérdéseire.

Ne ámsituk magunkat, van vagyis lesz alapunk a tagosítás átvitelére, s ha rögtön nem, egy évtized alatt instruálhatjuk is tagosítandó birtokunkat, a ki nem instruálhatja azt, az mostani birtokát sem lesz képes úgy instruálni, hogy az többet hajtson, mint hajtana akkor, ha minden földjét használat alá véve, kisebb-nagyobb farm részletekben a népek kiosztja részbe vagy haszonbérbe, mind addig, míg a szükséges beruházást apránként megteheti.

Nem bámulhatni, hogy midőn egész ország úgy el van csüggedve, én nem akarok elcsüggedni. Én ismerem az erdélyi magyarság anyagi és morális erejét. Látom, hogy real viszonyaink reformja rajtunk áll. Én elnézem, mit tett Belgium életrevaló népe 25 év alatt, s látom, hogy kicsiny nép még jobban egyetérthet; s azért nem csüggedek.

Olyan kevesen vagyunk, oly könnyen egyetérthetünk. Kicsiny a kör, mely minket befog; addig még csak az én gyenge hangjaim is elhathatnak. Ezek a legközelebbi évek, melyek minket a férfi-korban, cselekvőségünk leg-szíjas perczében találtak, intenek a gyors cselekvésre, egyszersmind kezünkbe adván a pénzt és alkalmat, az industrialis teendők átvitelére.

Lehet idő, midőn én is desperálok, s az akkor lesz, ha a tömeg értelmetlensége dacolni foghat a század által szentesített gazdasági eszmékkel; ha elvégzik szerepüket az urbéri székek, a nélkül, hogy eredményökül tagosítást és váltó-gazdaságot bírassunk.

Ekkor bizonyosan én leszek Erdélyországnak legelcsüggedettebb teremtese!

Igen, mert nekünk semmink sincs más egyebünk, mint a még kezünkben maradt földbirtok, s ha ez nem lesz hasznosítva úgy, hogy csak játszassunk a köztartozásokkal, akkor bizonyosan el leszünk veszve.

DÓZSA D.

IPARSZABADSÁG.

„Olesó a gabona! Nem élhetünk! Pusztulunk! Aránytalan a tehr! Drága a napszám! Nincs tagosítás! Nincs vasut! Nincs földhitelbank! — hangzik mindenfelől. Mind igaz. Drága a napszám, mert drága a csizma; olesó a gabona, mert drága a posztó és drágamindenkézműipar s kereskedelmi cikks s így tovább. — De a dolog egyik főbibejét vagy nagyon ritkán, vagy sehogyan nem is emlegetik. Az aránytalanság egyik fő oka: a czéhek; akár varga, akár szabó, akár csizmadia sat. akár pedig a kereskedelmi czéhek is; mert a kereskedő egyletek, gremiumok, társulatok, szövetségek mindaddig csak czéhek, a míg kifelé és befelé megszorító joguk van.

Felszabadult a föld, fel a jobbgy, fel minden; a törvény előtt az egyenlőség kimondva, a nemzetiségek egyenjogúsága gyakorlatilag ime keresztülvive; csak az ipar és kereskedés benn az állandalomban dacolva a század szellemével, kárára a többi előjogvesztett nem kereskedő és nem iparos osztályoknak még maiglan is békóba nyügzöve.

A földmivelők p. o. nem kívánhatják, hogy az egyik rész csak tiszta búzát, a másik burgonyát, a harmadik megint csupa haricskát s így tovább termeljen; hogy egyik ekként a másikat ne károsítsa és hogy mindenikük megeljen; a földmivelő osztály keresete ilyenén biztosításáról a törvény nem gondoskodik; a törvény nem mondja: a ki kapás, nem lehet kaszás; a ki szőlőmivelő, annak nem szabad csépelni; de van törvény, mely mondja, hogy vasas kereskedésben singes portékát, singes boltban megint rizkását nem szabad árulni; szabónak nem szabad legényeket tartani, kik — ha tudnának is — lábbelieket is készítenek. Mivel érdemlik a kereskedők és iparosok, vagy mesteremberek, hogy a törvény éppen róluk jobban gondoskodjék, mint a többi osztályokról? Ime ezért olesó a gabona és drága a csizma, meg a napszám; e z egyik főoka, miért nem emegálhat a földbirtokos és földmivelő osztály. Ez pedig oly calamitas, mely megérdemli, hogy

Az erd. gazdas. egylet jul. 28-ki közgyűlésén tartott beszédek és jelentések.

III.

A technical szak titkáranak jelentése.

(Folytatás.)

Egyfelől a közvélemény élénk ohajtásai, a gazdaság minden ágában nyilatkozó életszükség, másfelől a magas kormány jó akarata, kegyes buzdításai, egyes üzleti ágakban egyenes es el nem utasítható felhívásai, a gazdasági ipar egybefüggő organismusa, az egylet tagjai szaporodásával sokaknak csaknem a lelkesültség emelkedett nemes tüze oda vitte az egyletet, hogy erejét tulszárnyalva, mondhatnám, még csak gyermek-erőtlen kezével a honti gazdaságat egyszerű üzletpolitikát körülölelte. Rendeztet szakosztályaink a gazdaság minden provinciáját képviselik. Az állat és terménytarlatok, a szép jövővel biztató kolozsvári lóvásár, a lótenyésztés, birtokrendezés, tagosítás, mezőrendőrség, selyemtenyésztés érdekében a kormányval váltott sürü és felette érdekes levelezések, tények, melyek haladásunkat kétség-telenül tanúsítják.

2. Tovább megyek, 1854-ben az első nyári közgyűlésen az egylet tagjai száma 50 körül járt. Ezek közül 5 alapító, a többi rendes 6 ftal 10 évre kötelezett részvényes.

Ma részvényesünk száma felüljár a 200-on. Az egyesület fennálltáig kötelezett 5 pcentes alapítványok összege már meghaladta a 12,000 pgo forintot.

Az alapítványok 5-ös kamatai, és a rendes részvények összege — hogy ha pontosan és rendszeren fizetettének — az egyletnek mintegy 1700 pfrt évi jövedelmet biztosítanak. Most, midőn az egyesület akarva és nem is akarva az innen érintett körülményeknél fogva a legnagyobb felelősséggel járó számtalan akadályokkal megrakott nagy terrenumon találja magát, melyet teszem a testvérhoni egylet 200 ezer pfrt vagy a stájer egylet szinte kétannyi tőkéjével és 4000 részvényesével foglal el, — nagy kérdés, ha vajjon egyletünk a reá háromlított roppant terhet a birtokában levő csekély eszközökkel sokáig meg bírja-e? A felelet világos. Nézetem szerint, nemcsak hogy sokáig, de rövid ideig se bírja meg.

De meg bírja minden kétségen kívül, ha a honnak minden intelligens birtokos polgára és közsege, karoltva és kötelessége szerint fog az ügy fenntartásához s emeléséhez járulni. Most, miután az egyesület morális állása mind a magas kormány kegyelme, pártfogása, mind a hazai közönség bizalma által biztosítva van, anyagi biztosítá-áról kell mulatlanul gondoskodni, ha a visszalépés vagy csökönös helytállás veszélyének nem akarjuk kitenni.

A t. közgyűlés figyelmét e végre egy formulázott tervezet fogja igénybe venni. Meltóztatassék a t. közgyűlés ennek alapján hatályos eszközökről gondoskodni, s tekintélyének s bölcsességének egész súlyát mérlegbe venni, mert legalább az én csekély nézetem szerint az egyesület által felvállalt nagyszerű munkát tevékenységgel, buzgóssággal sőt jó akaratallal is alig lehet már győzni — a nélkülözhetetlen anyagi segélyt pedig azon mérvben mint azt a vezetett ügy érdeke kívánja — elteremtetni a meglevő külfölből többé nem lehet.

3. Az egyesület életének özönvíz előtti korszakában megtakarított összeg alapjából,

melyhez Kolozsvár városa hazafi-érzelmi közönsége, mint első alapító, ritka bőkezűséggel ajánlott tőkével járult — vásároltatt meg az aszapataki terjedelmes, jeles és számos épületekkel beruházott birtok. Ezen birtokot a leg-szerencsésebb esetben is csak rendkívüli pénz-erővel lehetett volna az egylet céljai szerint használni. De miután a rendes és leg-szükségesebb igénybe vett kiadásokat is nagy erő-megfeszítéssel s számító kiméllettel tudtuk elő-állítani, miután a helyiség távolsága a kezelést nehezítette, s mondhatni lehetlenné tette, miután a lefolyt események dűlása az építményeket annyira megrongálta, hogy az évenkénti haszonbért fenntartásuk könnyedén elnyelte, holt, meddő, sőt az egylet erejét sorvasztó működését lenyugzó tőkének kellett azt tekinteni, melyet csak az eladás, a tőkemenekvés hasznosíthatott.

Közárverés után bekerült 6000 pfrt me-nő árától szereztük meg a közteleket és a szőlőket.

a) A köztelek egy hat és fél erdélyi holdnyi egyeneten területű hely a város közvetlen közelében. A múlt év tavaszán vásároltuk össze 1400 pfron pusztát, időmátlan, rendezetlen állásban. Azóta a körülte épített deszkakerítéssel töviskerítéssel, sánczolások, planirozások, beruházások sat. — egy egészen új kúttal, cs. kir. járulékkal együtt a vételi összeget 3000 pfrton szépen felül rugatták.

Jelenleg 16 hónap után a köztelekbeni gazdálkodásunkban három sőt 4 osztályt különböztettünk meg:

aa) gyümölcsészeti osztály: Ez áll mintegy 300 nemesített kész anya-fából és közel 15,000 magonczból minden gyümölcsfajokra kiterjesztve. Az erőteljesebb magoncok nagy-része a folyó év tavaszán ótas alá is került, a-hozképest, hogy az ótasok többnyire gyakor-

latlan ifjak által vitettek véghez, kik az egylet rovasára, de az ország hasznára practizáltak, meglehetősen sikerrel.

bb) A botanicus kert osztálya, takarmány füvekkel.

cc) gazdasági növények osztálya — csel-szerűen praeparált magvakkal s különböző nemű trágyakísérletekkel.

dd) A haszonkertészeti osztály, melyben gazdasági egyletek vagy passionatus kertészek által ajánlott a meglevők s ismereteseknél je-lesebbeknek állított becses vagy ritka növények-vel tettelek tapaszalás vagy okulás végett kü-lönböző kísérletek.

b) A szőlőket két egymás mellett fekvő telek megvásárlása által öntöttük össze. Vételi ára 1230 ez. ft volt, de miután ezen helyi-ségben talált szőlőültetvényeket célunkhoz ké-pest gyökeresen kiirtani, szinte építeni, javi-tani és beruházni kellett, ezen birtokunk közel 1806 ftban fog állani, hanem többen is.

Az eredetileg kitűzött elvet, t. i. borá-szatunknak a legértékesebb szőlőnemesítő szapo-rítasa és elterjesztése által új lendületet adni, vettük a beállításnál alkalmazásba. Nagy gond-al, választékoskossággal s természetesen költsé-gel egybeszerzett szőlőfajokkal van már ma, 21 hó múlva ezen birtokunk, kevés külön-béggel beállítva. Annakra közel vagyunk ahoz, hogy ezen intézetet teljesen bevégzettnek mond-hassuk, miképp egy év leforgása után arra, hogy az egylethez méltó, s az okszerűség min-den kellékeivel felruházott anyaiskolájává le-gyen, csak az Isten áldását kell bevárni.

A választmány azon érdekes terve, hogy a honti szőlőfajok terminológiája kitisztítására egy külön osztály nyitassék, a részvételre hiusult meg, de kivételét újból megkísértendjük.

Hibaut rövidk fel sokan, miért halmoztuk össze több szőlőfajokat, s miért, hogy az or-

bővebb taglalgatásának néhány cikket szenteljünk. Szenteljünk annál örömebb, miután az egész birodalmi német sajtó is évek óta még mai nap is folytatja életre-halálra a harcot, a tizenkilenczedik század ezen abnormis kinövésére: a czéhrendszer ellen.

Igen sokat beszélnek és írnak az iparos korszakról, melyben élünk. Bámulatosak a technikai haladások, a természettani tudományok eredményei és az iparos termelés sikere. A világ oeconomiai rendszerében tökéletes forradalmat okoztak a nagyszerű erők, miket az emberi ész hatalmába ejtett; az iparos tevékenység mezején pedig a fogalmak időről és fáradságról merőben megváltozott alakban tűnnek föl. Szinte láthatatlanul működnek a természet elemei a polgárosodás kellei előállításán; gőz, villany s egyéb physikai erők termelésünk gépészetét eszközlik. Az eszme, a feltaláló szellem, a számító értelem immár a tényezők, melyek most az anyagi életet kormányozzák.

Mentől hatalmasabb azonban a változás, mely korszakunkat annyira jellegezi, annál sértőbbleg tűnik föl közönyössége és elavult fölfogása azon osztálynak, mely első sorban van hivatva, az új kor iparos szelleméhez saját és a többiek érdekében legbensőbbleg simulni. A tulajdonképpeni iparos, kereskedő és mesterember osztály mai nap teljes tespedésben pang; eltemetkezve régi, elölyők s szakások — lomtárában, nem akar a jelenkor hatalmas geniusza szózatára hajtani, merőben elszigetelten a hathatós járműtől, mely ma az egész oeconomiai világot mozgatja; minden dicsőségét és badarságát abbahelyezi, hogy az uralkodó mozgalommal szembe szálljon.

Hogy a czéhes osztályok így nem boldogulhatnak, hogy minden czéhes okoskodás mellett sem sikerül viszsanyerniök az arany tért, melyből a tudomány s a műtani tökélesedés minden fegyverével kiállított új iparlépésről lépésre kiüzi, hogy elvégre kétségbeesett berzenkedésök daczára az utolsó darab munkától is elesendnek, arról, fájdalom, naponként kézzel fogható szomorú példák látunk.

Valóban busulni kell a makacs silaságon, melylyel ezer megezer polgári existencia a mult rozga czéhállapotaiba görcsösen kapaszkodik. Fáradsalmas, a legcsekélyebb apróságokban matató, a kajánság és kenyéririgység legnyomorultabb szenvedélyeitől izgatott tevékenység ez, mely az elavult czéh- s kolduskodási rendszer mögé torlaszolni akarja magát, csak hogy az iparkodó szomszéd s a szorgalmas kézműves-társ kenyérkeresetét nehezítse, vagy önállóságát lehetlenné tehesse.

Mily nevetséges s fonák beadványokat kell olvasnunk az iparkamarák különböző lejegyzőkönyveiben. Mily haszontalanul látjuk a kamarai tanácsosok idejét és bölcsességét az ily nevetséges beadványokra lelkiismeretesen hozandó ítéletek miatt elfecsérelve. Itt van egy singes, ki saját boltot nem nyithat, noha nagyapja, meg édes atyja kereskedésében nőtt fel, mert a kereskedő czéh úgy találja, hogy a meglevő boltok már elégségesek. Amott a kötéilverők megint adnak fel egy kollégát, hogy a zsineget rövidebbre készítette, mint a hogy a czéh szabály határozza, míg utóljára a pénzbe és időbe kerülő vizsgálatból kiderül, hogy a bűnös nem azért vétett a czéhrend ellen, mert a vevőt csalni akarta, hanem azért, mert a megrendelés világosan ily értelemben történt. Másutt megint a szabólegénynek, ha mesterségét bel- s külföldön a legalaposabban tanulmányozta is — nem szabad dolgozni; hi-

ába! mégis dolgozik; mert egy özvegy szabóné firmája alatt segédek is tarthat. Falusi kömives legénynek sajátlag nem szabad meszeln a városban, mert „Fuscher“ az az magyarul kimondva, mert husz forintért éppen oly jól végezné a munkát, mint a városi „máiszter“, kinek hetven forintot kell fizetni ugyanazon munkáért! Segesváron, vagy nem tudjuk, melyik városban, a gerencserek megint nem akarják szenvedni, hogy országos vásár alkalmával más városbéli fazekasok — még a szebeniek sem — egy sorban velők árulhassanak. Az orlái serfőző elégnáiv megint a brassai iparkamarához folyamodni, ne engedjen több serfőző házat föllátni, mert ő egyedül képes a vidéket sörrel tartani. Más városokban az örökös (erbangese) kereskedők az országos vásárokat ellen kelnek ki; ugyan azok a szegény tótok hetivásárokat látogatása ellen kérvényeznek, mintha bizony ők olcsóbban árulnának ezeknél, vagy mintha a nemzet szellemi fejlődése fokoztatásához bár egy máknnyival többet járulnának bennszülötti létükre!

Igy halmozódnak naponként az esetek, melyek a korlátolt nézetekről fényes bizonyítványul szolgálhatnak, s melyek a belső bomladozást mutatják, mely az iparos és kereskedő osztály között nem csak Erdélyben, hanem az egész birodalomban elharapódzott.

Világos, hogy ezen czéhmenterek és kalmárlekek sem önmagukat, sem azon állást nem ismerik, melyet a jelenkor sebesen lüktető közlekedési életerében elfoglalnak. Hasztalan az igyekezet, melylyel a mesterember szokások elrothadt maradványai és mult századok porlepte ipartörvényei örző értelmezésébe kapaszkodni akarnak, érzik, hogy régi 50% idejök lejár; de ők legalább a lehetőségig kiakarják bányászni az utolsó vonalás stadionját, mely aprólékos fölfogások küzdteréül számukra még fenmaradt. A legközelebbi idő magával kell hogy hozza a talentum és munkaerő kiszabadítását a czéhkényszer bilincseiből, ám addig is a régi mesterséget és kereskedésmódot, mint elédősört nagyapára s így tovább átaljított, az utolsó tiszteletben részesíteni és a „czéhmenterek“ régi jó hírnevét megmenteni kívánják!

Jó! ne irigyeljük tehát ama becsületes régi emberek ezen haldokló boszuállítását s önzését; a czéhrendszer nem állhat meg a minden torlaszt összekartácsoló új iparszellem előtt; mert remélhetni, hogy az új ipartörvény alaposan meg fogja szüntetni a czéhes nyakaszkodásokat, mik miatt a kereskedés és ipar mindenik osztály kárára sinlődik és szenved.

Y.-Z.

KÜL- ÉS BELFÖLDI LEVELEZÉS.

Smyrna. (Folyt.) A mai Thiaiki 4 kerületre oszlik: a déli Vathy; a sziget közepén; a földszoros és öböl körüli Aetos; a földszoros és öböl északi része Aetos, és a legfeljebb északra eső Oxi; ez a kerület és Aetos a legemlékezetesebb, kopárságért; úgy látszik, a hajdani sok árnyas élőfák is kiszáradtak, mert amint én vettem észre, ott bizony még a nyúl is kilátszanék a bokorból, nem hogy valami deli nymphák kedvökre nyújtózkodhatnának. Fővárosa a szigetnek Vathy, kisebb helységei Aetos, Leuka, Perachorion, Aetos, Oxi sat. Kikötői a fennebb említettek, melyek közül a Reithrost ma Vathy-nak nevezik, a Phorkus ma Dexia; a Schoinos, ma is csak

Schoinos; az öbölnek neve Molos; patak semmi sincs valami nevezetesen benne, az említett Arethusáén kívül; fókai S. András, S. János, Ilyés próféta, Marmákiasz S. János; van még több is, de még ezek sem érdemesek a leírásra. A sziget lakóinak száma 8000 körül belül; kiknek egy nagy száma rendszeren honán kívül keresi kenyerét, részint mint gabonaszállító kereskedők, részint mint hajós legények; igen! mert úgy látszik, hogy a Homér által dicsértő bő gabonatermő földek nem adnak annyi kenyeret, hogy nagyon megpufladjanak tőle, egyébként a lakosok jellemére, a mint nekem mondták, nincs panasza; nappal alusznak, éjjel dolgoznak; de nem is csuda, mert nagy meleg van az Odysseus hazájában.

Kephallénia fölül igen keveset láthat az utas, mert távolabb marad a szentől és Thiaiki is előtte fekvően, el takarja; a m. felvehettem hegyei vagy fókai közül, a sziget legéjszakai csúcsán fekvő Viskárd fok, a mi a Santa-mavrai Capo Ducatoval szemben fekszik és a délkeletre eső Ainos-mamavrovuni vagy Elato nevű hegy érdemelne még említést; erről azt tartják, hogy Görögországban és szigetein ennél magasabb hegy nincs, mint a melynek 4000 láb a magassága a tenger színe felett és azt beszélik, hogy az Olymposnál kevéssel alacsonyabb; a nevét, mit az újabb időkben nyert — Mavrovuni — magyarul annyit tesz mint fekete hegy — a rajta lévő sok árnyas fáktól vette; a hegy lábánál van a S. Gerasimos — Kephallénia védőszentje, kolostora; mondják, hogy egyik csúcsán van egy kicsiny tó — Akoli nevű — mérhetlen mély, melyből különös nagyságu ágnakokat fognak.

Következnek, lejjebb haladva a pátrási öböl felé, az Echinádok, melyek Oxeiae vagy Skrophos neven is említettek, vagy Homér szerint Thoeae; az újabb időkben a velencei kormány alatt Curzolari neven jönek elő; állnak körül-belül 30 szigetből; fekszenek az Araxus — ma Capo Papas foktól északra nyugatra; Santa-mavra, Kephallénia és Ithaca között, ezektől keletre, Acarnania partjaitól és az Achelous ma Aspropotamos folyó kiömlésétől nyugatra; a korinthusi öböl torkával szemben. Már Thukidides korában ezen szigetek közül egynéhányt, a vele szemben, a tengerbe ömlő Achelous sebessége és iszaphordása miatt, az lön sorsuk, hogy fővénnyel eltelve és a rakodás lassu munkája következtében, elkülönöztsziget alakjukat elvesztve, a szárazzal összeváltak, a mely lassan működő határa az említett folyónak ma is foly és ezen szigetek lassudan sokat fognak még elveszíteni társaik közül: Dulichion az Echinádok közt legnagyobb; mint egy 100 stadionra fekszik Elis fokától, az Araxustól, Homér említi, hogy ezen a szigeten, valamint az egész Echinádok csoportján a trojai háborúk, egy Mégész nevű elisi fejedelmi ivadék uralkodott, mindezen szigetek a fenneb említett Teleboidákkal együtt, rablók, szökevények, pásztrok és halászok tanyája volt. Történeti tekintetben annyi érdekességgel bírnak, a mennyiben 1571-ben az oszmánok és keresztények közti nevezetes tengeri csata, ausztriai fő herceg János alatt, ezen szigetek körül esett, mely csatában az oszmánok kemény megveretést szenvedtek.

Pátrásba érkezve mindjárt érzi az ember, hogy Hellás földjén van; a kikötőben kereszties kék fehér csikos lobogót lát legtöbbet; a városban a kerek lágy hangzása

szág legközelebbi érdekében álló jeles borfajokon kívül, csemege luxus szőlőket is vettünk fel iskolánkba. Mentségünk egyszerű: az egyetlen számunk tagjai kívánságának hódoltunk a nem borszőlők felvételénél; — aztán még nem döntetlen axioma, hogy a csemegezőlők közt ne legyen borszőlő, főleg a midőn számot adunk, bizonyítani a mellett, hogy csemegezőlő boroknak fejte, a legizletesebb s zamatosabb bort adta s adhatja.

Ennyire mentünk tehát t. közgyűlés, hogy rendezett s ezután még jobban rendezendő birtokunk van, hogy telkes gazdák vagyunk, de nem vagyunk házas gazdák. Nem tartom megérkezettnek azon időt, hogy a megházasodás kérdése mint nyílt kérdés a ház asztalára lételessék, még azt se tartom időszertint gondolatnak, hogy a testvérhon példájára egy közteki diszes épület felállítására nemzeti aláírás nyíltassék, s országos segélykérés indíttassék meg. De időszertint tartom mint gondolat anyagot megpendíteni, miképp minékünk megálló helyünk, tanácskozási teremünk nincsen gyűjteményünknek, gépeinknek, könyvtárunknak irománycikk helyén érni, koldulni kell. Ezen eszme megpendítésének avagy ha annyi jótékony következzék legyen, mint a villany- anyagnak, mely a föld veséibe hatolva, azt egy jövődő gyümölcsözöszára megtermékenyíti. (Folytatjuk.)

A KOLOZSMONOSTORI APÁTSÁG negyven falvairól.

Teremi.
(Vége.)

Előnevet adott birtoka volt e „két Teremi“ a Sükösd néhol Sükösd, majd Sükösd családának

egy századon át. Első, a ki — hihető Izabella fejd. asszony adományából — birta, volt Sükösd Benedek. 1603-ban Sükösd Istvánt találjuk birtokosát. Azonban már Izabella alatt, a Sükösd leányok is osztottak birtokában, valószínűleg leányegyetlen cím és jogon. Mai birtokosa a gróf Bethleni Bethlen család házasságnál fogva: Sükösd Annának férje Bethlen Györgyről és ennek menyee Sükösd Kata Bethlen Jánosnéról szárván az örökösök a családra.

Hollós.

Hollóst ma sem mint helységet, sem mint praediumot Erdélyben nem találunk, hol kereszük tehát? A Magyar-Szekély- vagy talán éppen Szászöldön? nyomára vezet helyiségeinek Both József, írva: „in districtibus... Marus“ „Narad-vize... et alias inter Saxones nobiles, et sículos in partibus Transilvanis.“ Hollóst tehát nem máshol mint Teremi körében; de a Székelyöldön, Marosszékszentéren kereshetjük.

Csanád.

A Both József levéltári sorozatában: Chanád, a XIV-k században már egyházi birtok, falu (Villa) Onodi Zudar, vagy Zudar Imre erdélyi püspök 1386—1389 között, a csanádi dézmát a pálosok szent-mihálykövi zárdájának adományozza. Hogy mikor? mi jogon szállott a püspökre, s mikor, mely században birta az apátság? mindezek író és olvasó utódink által lesznek megoldandók. A papságtól a fejedelm számára elfoglalt jószágok sorában 1556—1657-ig mint pura fiscalitást bírja a fiscus. Mint ilyen 1657-ben nov. 1-én Sorostély, Morva, Holdvilág és mindkét Csergöd falvakkal egyetemben, 24,000 tallérban exfejedelem II. Rákóczi Györgynek beadták. Ma a gróf Bánffiórökösök bírák beirattási jogon.

Kis-Csergöd.

Az illető oklevelekben és ezekből merített történelmi lapokon, többnyire két Cserged (1496-ban két Cserged) együtt említettek. Ezeknek egyike Kis-Csergöd, Bothnál: Csergöd. Itt, mint az „egyik Csergeben“ 1496-ban dézmás tisztje volt a fejevári káptalannak Szebeni Simon. 1657-ben nov. 1-jén II. Rákóczi György exfejedelemtől, mint a két Csergödnek egyike beirattott. 1694-ben a Farkastelke, Kis-Csergöd, Velzer és Sályi közötti határszabályozásra az ország bizottságnak nevezett ki. Mai birtokosa a balásfalvi egyesült görög püspöki uradalom.

Gergelyfája.

Igazolja a Both József földleírásai tér határozatát e falunak is fekvése; mert Gergelyfája a Kikieken folyó öntözött vidéken (districtus) terült s terül el. Mai birtokosa mint a kikeblezett nemesi joggal birt falut bírák.

Szent-Péter.

... et Sículos in partibus Transilvanis... tájékozás rovására, az Erdélyben létezett (1178 év tájt fennállott) falu volt Kolozsvár színterén is, éppen ott, hol 1716-ban a „tizenháromváros“ volt, s ma Szent-Péter külvárosa Kolozsvárnak épült és fellállott (és létező több Szent-Péter közöl ma Homorod-Szent-Péter nevű falut akarjuk hinni az apátság volt birtokának.

Keresztur.

Ugyanezen tájékozás rovására, az Erdélyben létezett (1441-ben december 20-dikán Botos Erzsébet Zarkad, ma Saraskuta ferde nevű praedium tartja fenn emlékét—Lászlóné a Solyomköi, Ujfalvi, Fodorházi, Nagy-eskülli, Kereszturi, köblosi, Szent-katolnai és Zotelki rész-jószágai beirtattatik (és létező több

Keresztur közöl, a ma Székely- vagy Szitás-Keresztur nevű falut (néhol oppidum) akarjuk hinni az apátság volt birtokának.

Dátos.

Minden kételyt kizáró, következetes állítás lehet, hogy Dátost az apátság a secularisatio előtt birta; birta pedig szerzemény útján. Ki volt 1536 után rögtön a fejedelmé-e, vagy más magános birtokosa? egyszerűen szölvá: nem tudjuk. De 1613-ban látjuk, hogy Balási Borbára bírja. Kinek férje Pekri Ferenc, kinek fia P. Ferenc, kinek fia Pekri Lőrinc bírák. 1670-ben a fejevári országgyűlés hozta 28-ik törvényezikk Pekri Lőrinc Dátos nevű falujának lakosaiból öt emberre adott ró. 1686-ban Pekri Lőrinc nótán elveszté (?) ma; bírák a gr. Pekri Polixena 1740 év óta b. Dániel Istvánné és Pekri Teréz b. Radák Endréné nővérek utódi.

Lekencze.

Both József itt annyiszor és annyira segítő külfő „Lekencethw“ írja. Az erdélyi három Lekencze falvak közül, ezt, mai nevén: Marus-Lekenczet, a Tordavármegyébe keblezettet értjük. Egykoru szerzeménye lehetett az apátságnak a secularisatio előtt Dátossal. Nemde ez is a Marus vidékben esik? ma a gróf betleni Bethlen család, a radnóthi uradalom rész-jószágá gyanánt bírja.

Péteflaka.

Az A.-fejevárvármegyébéli Olápeflakát teljesen megkülönböztetendő. E név alatt a Both tájékozásának megfelelő, Tordavármegyében álló Marus-Péteflaka értendő.

HODOR KÁROLY.

olasz nyelv helyett, sipító hegyes új hellent hall, a piaczon a domboru kenyerek helyett, laposabb, lepényhez közeldőt, akávéházban nem schillingben vagy fárdingban, hanem drachmában és leptonban beszélnek, szóval más bíró járása alá esett az utas ember, no de azért csak hozzá szokunk ehhez is és hogy megismerjünk mindent, mit csak lehet, megjárjuk magunkat a városban, a tengerparton, a templomban, s még a locándákban is — vendéglő, — s miután 5 napig mulatunk szép városban, tán találmunk ebben is valamit, a mit faragatlan tollunkra vehetünk. Nekem leginkább tetszett a házak csinosága mind belül, mind kívül, a bennük uralkodó jó izlés, európaias modoru butorzat, rendezet, a kereskedők elevensége, a raktárak gazdagsága, a mindig tömve lévő kávéházak, és főleg felöltő volt a népek viseletbeli pompázása, újságon kapasa és a kifogyhatlan sok fecsegés, melylyel képesek magokat napestig mulatni, a nyelvöket nem értő idegent pedig halálra kérdezni nemzetiisége, vallása, utazása célja és minthogy még akkor dörögtek az ágyuk, még politikai érzelmek felől is.

(Vége következik.)

Torda. Jul. 26. Ki-e vidék fekvésével ismeretes, vagy innen Maros-Vásárhelynek utazott, tudja, hogy az Aranyos szilaj folyó nemcsak hogy az országos utat régi időtől fogva nyalagattá el, hanem a dus forrásáról nevezetes Keresztes nevű falucskát oly egyenes cízba vette, hogy akármely tűzérnek dicséretére válnék, ki bombáit oly jól tudja intézni. Az irt helység főbírtokosa tartván attól, hogy a helység határának egy része a jure fortioris elvének fogva maholnap a tordaihoz foglalódik, folyamodott a kár elhárításáért; ide járult még az is, hogy vízáradások alkalmával az út sokszor nagy darab helyen úgy elborított, hogy az utazót egyegy fűfa akasztotta és mentette meg a végelmerüléstől, mint történt ezeltől alig két évvel egy t. tábornokkal. Következés lett t. hát, hogy felsőbb helyen kimondatt az Aranyos részletes szabályozása Torda és Keresztes között. A mult őszön megkezdett munka erősen foly jelenleg is a járás falvaira kimért arány szerint, s remélhetni, közel az idő, midőn az utazók nem lesznek kitéve az eddigi életveszélyeknek. Lehetne s kellene is már valahára a folyókat szabályozni, a gátokat lehetőségig kevesíteni, melyek a mellett, hogy a vidék erdeit egészen felemészítik, s oda juttatnak, hogy a tűzi fát is majd a kereskedők szállítják Bécsből vagy Pestről, mint a portékát, egyeseknek is tetemes kárt és alkalmatlanságot okoznak, a mi feltűnő különösen városunkon végig folyó csekély, de áradáskor nagyon is kártékony patakakkal.

Van kebelünkben tíz tanoda, körülbelül hatszáz tanulóval, egyes felekezeteké ugyan, de nagyobb részt a vallási türelem példányai, mennyiben egyet kettőt kivéve mindenikben a vallások képviselvék. Volt alkalmunk néhány közvizsgát megtekinteni, melyek e napokban megtörténtek, s tudomást szerezni a tanulás eredményéről, s meg kell vallani, hogy mindenütt az előhaladást, a kor igényeinek megfelelni kívánó törekedést tapasztaltuk. Vannak a tanítók közt jelesek, a tanulók közt tudományssomuzók. Városunk dicséretére kell ezt mondanunk; de van egy nagy hiány, mit pótolni kellene. Egy nagy részben iparos városnak, milyen Tordai, mint mindennapi kenyér, oly szükséges, egy legalább négy osztályú real tanoda. Tanulnak hiszen így is nevelőink, de nem az életnek; hisz a mesterlegények azt kivéve, hogy fényűzőbbek, vagy nyelvökön szólva gálábbak, most is csak ott állanak, hol régen, most is csak a boltos tudja inkább, egy rőf menyével több mint egy sing, s a gabonaárus és vevő alig tudja kiszámítani a nagy és kis véka közti különbséget. Az iparosok készítményei most is csak olyanok, mint régen, a chemiai laboratoriumok sok fölfedezései, sem meg nem hatották, sem meg nem javították. Pótolna ugyan valamit egy régtől fogva tervezett vasárnapi iskola, de ennél több kell. Egynehány vasárnap érintkezésbe hozhatja ugyan a tanítót a tanulóval, de hogy alapja legyen a képzésnek, s a szükséges képzettséget megadhassa, azt várt igen sok, elhipni bajos. A városnak, mint városnak, kellene egyet, a szükségesnek megfelelő, s tekintélyes nagyságához illő alapítani; mert hogy valamelyik felekezet lemondjon, úgy szólván, vallási tanodájáról, ennyire még nem értünk meg, s ez a socialismussal határos kívánság is. A viszontlatásig.

A Szilágyságból. Találja ki ön, szerkesztő ur! hol vagyok én? (perse önnek mindegy, ha Neirittynben is vagyok) se Erdélyben se Magyarországon nem vagyok, — neutralis Bodenben vagyok, mit magyarul Szilágyságnak neveznek. — Furcsa viszonyok közt álló egy vidék. — Nem Magyarország — mert közigazgatásilag és törvénykezési ügyekben Erdélyhez tartozik, a pénzügyiekben pedig Magyarországhoz tartozván, nem is Erdély. A hívők lelkeivel is így van az eset; a romai katolikusok vallási ügyeikben tartoznak a nagyváradi püspökséghez, a protestánsok pedig és a görög nemegyesült felekezet az erdélyi illető püspökségek alá, míg a katolikusoknál azon subdivisio is létezik, hogy tanodai ügyeikben az erdélyi püspökség alá tartoznak.

Aztán kérem mondja meg szerkesztő ur, hol is van az az Erdély? — Ha a Meszesen által jön az ember, azt kérdik, „Erdélyből jön az ur?” — tehát a Szilágyság nem

Erdély. — Ha a csiki, és háromszéki székelytől kérdem, honnan való? és hová utazik? azt feleli. „A székelyföldről, s megyen be Erdélybe” — tehát ezek sem erdélyiek. — Ha a barcasági és fogarasvidéki oláhot kérdem, azt mondja, „Jövök a czárát olutuj-ból, s utazom árgyálba” — ergo a Barcaság és Fogarasvidéke se Erdély. — Érdekes lenne egy ilyen internationalis térképét készíttetni Erdélynek. — Hatha még száz atyáinkiai is subtrahálnák a Sachsenbodent, akkor csakugyan szeretném tudni, miből áll az a Siebenbürgen.

De elég a politikából ennyi. — Csak képzelje ön, nagyon éhezem itten a Szilágyságban, és abban is Somlyó városában az újságok után, t. i. a zöld paszulyt és sós ugor-kát halálból szeretem, de itt szinte mondhatni, hogy nincsenek ezen újságok, pedig auf Ehre jobb szívvel praenumerálnék ezen két újságra, mint a „Napkeletre” — a napkeletet már csak azért sem szeretem, mert én szeretlek S — 9 óráig alunni, azért hát inkább hozatom a „Nővilágot” — ennek is van oly szép piros viganója mint annak az orientalis címűnek. *) — Hej mert tudom én, hogy a viganó önnél is decidal.

Ad vocem viganó, eszemben jut, hogy itt nem rég bál volt, bizonyos gyümölcsfa-növelde számára, mely már szépen meg is indítottát, aussí bon! — mais je ne sais pas, mi a tiszta jövedelem a dalidóbol?

Már miután a dalidóról írtam, irjak valamit a színesztről is, — azaz, hogy itt bizony egy szál sincsen ebből a fajtából, — azaz, hogy egy szál még is van, — mert itt van vidéki színpadainkon kedves emlékeztető veterán színésznők Száki ur, és az itteni közönségnek élvezetes estvéket ígér.

No, no, miért vág ön savanyu képet? talán azt hiszi ön, hogy Száki ur egy személyben adni fogja Romeot és Juliskát (mint Kolozsvárt valaki Moor Károlyt és Ferenchezet), éppen nem. — Vagy tán azt hiszi ön, hogy Száki ur medvét hozott ide tánczoltatni? az igaz, hogy aggszínészek e sorsot elérhetik, de Száki ur nem. — Ergo gondolja ön, mit hozhatott egyebet mint kutya-komédiát, vagy majom theátrumot, vagy plane „Mordgeschichteket” — énekekkel, flasinét mellett, mondván — Német János megölt kettőt, János német megölt három, s a porszasztó esetet fölfedezte a három-hetűs kicsi leány. — Ezt sem teszi Száki ur, émbár a magyar aggszínész erre is rá szorulhat; hanem hozott Száki ur egy igen jeles „panoramát, melynél jobbat, s sikerültebb ily nemű kiállítását, valóban Erdélyországban nem láttam. — Ez elég tisztesleges út és mód, melyen egy magyar veterán-színész öregnapjait biztosítja.

Mi panorámáját illeti, ajánlhatom, mint a legjobbak egyikét, s ki megnézi, bizonyosan nem fogja pár fillért sajnálni, a vett élvezet után.

Irnek ön önnök szerkesztő ur többet is, s többször is, mert én genialis egy fiu vagyok, ezt ön is jól tudja, mert láttam a képén, hogy egyszer ilyes valamit gondolt föllem, de nem mondta ki, aztán én se kérdeztem, ne hogy botba ugorjam, s aztán marosvásárhelyi fiu vagyok, ergo élezes?! de azért nem írok többet, mert tudom, hogy ezen levelem se fogja kiadni.**)

TÖRCSVÁRI BÉLA.

KOLOZSVÁRI NAPLÓ.

— Azokat, kik a virágokban gyönyörködnek, figyelmeztetjük Kettuerné asszonyság belső-magyarutcai szállásán levő roppant nagy és szép szegfű-kertészetére. Van itt mintegy 240 külön faj szegfű pompásan pompásabb, hét-négyez ezek között a tisztelt dilettans kertésznek saját fajú szaporítása, s illetőleg új előállítás. Lehetetlen nem bámulni e hosszú során a választékos, teljes díszben, s a leggondosabb felügyelet és ápolás alatt levő virágsergek és különböző csoportozatoknak. Mintegy tarka tenger, úgy terül el a folyosók, a hosszú udvaron és terjedelmes kertben e búskesége a természetnek! Az illat már a ház ablaka alatt elmenőt érinti, s az ablakokból kihajló szép teljes szegfűvek mintegy hívní látszanak be az elmenőt e sok szépség látására és élvezésére. Láthatni itt a szegfűtenyésztést kezdettől végig: van egy éves, két éves csemete, most kezdődnek a homlitások, majd lesz a cserébe-vétel sat. Maga a tisztelt asszonyság egy furge hajdon segítségével végig minden teendőket. Bámulásra méltó e nemes szenvedély és kitartó virágápolási ösztön! E szegfű-kertészet díszére válik városunknak. Valóban gyönyörűség a léleknek e virágátlan korban ennyi és ily szép virágot látni egyetlen-egy nemből egy helyütt összehalmozva. A kinek kedve van szegfűtenyésztéshez, forduljon el ide, még egy pár hétig láthatni fogja a maga nemében a legszebb látományt. Majd őszzel pedig kérje meg a tulajdonost, és ő a legmérsékeltébb áron szolgáland kész tövekké, ifjú homlitásokkal, vagy — a mint hiszünk — vetve szaporított ifjú gyökerez bokrokkal.

— Lapunk idei 82. számában június 14. figyelmeztetett volt erdélyi olvasóinkat arra, hogy báró Kemény Zsigmond tordai Veres József, közelebből királyi kegyelem útján megszabadult barátunk és irotársunk beszélyeit előfizetés útján kiadni szándékozik, s a 10—12 ivny kötetre 1 pft előfizetésre hívja fel a magyar közönséget. A határidő augusztus elejére volt kitűzve, de azt hisszük, e hat hét igen kevés volt arra, hogy ki-vált Erdély székelyföldi részeiből az előfizetéseket Pestre beérkezhettek legyen. Akarjuk hinni, hogy mind a nemes báró, mind a kiadó Pfeifer Ferdinánd, szívesen elfogadják az előfizetéseket még e hónap folytán is. Ismételve felhívjuk azért Erdély magyar olvasó közönségét a nevezett barátunkra nézve sok tekin-

*) Legjobb mind a kettőt meghozatni. Szerk.

**) Szeretjük mi is az ildomos humort! Szerk.

tenben igen fontos irodalmi vállalat pártolására. Emlékezni fogunk hazánkiai Toldynak amaz 1841-n hírlapilag mondott szavára: Erdélyben három feltűnő ifjú talentum van jelenleg, mely nagy figyelemre méltó, ezek egyike Veres József volt; de nem hiszem, hogy elfeledve lennének Kóltó és Kun László című magok korában erős hatást gyakorolt beszélyei, mikre erdélyi hölgyeink elismerések és tisztelők koszorúját is adták. Veres barátunknak oly gazdag költői ere, oly mély és nemes kedélye, s annyira csinos és szabatos irányú van, hogy műveit bármelyik urholgy élvezettel olvashatja. Valóban nyereségnek tartanók, ha e jeles tehetség ismét kizárólag az irodalomban lelné fel munkássági körét; mire az olvasó közönségnek mostani gyámolitása vajmi sokat fogna tenni. Veres beszélyeinek irodalmi becséhez járul még sorsa is, mit tisztelnünk és általa érdekelteztünk kell, mivel ő a kir. kegyelem által csak polgári szabadságát nyerte vissza, mihez még időbetöltő és helyzetbiztosító foglalkozás is kell. Előfizetéseket e hó folytán még folyvást elfogad a szerkesztő is.

— Gr. Nemes Ábrahám a közelebbi lóvásáron való diadalmas futtatása által nyert 500 dr. aranyból 44 aranyot az erdélyi gazd. egyletnek, 40 aranyot egy a jövő évi lóverseny alkalmával kitűzendő díjra, 5 aranyot az emberszerető Dr. Pataky Dániel felügyele és ápolása alatti szegény betegek gyógyító intézetnek segélyezésére adott. Az ily önzésküli nyerteseknek az ember szívéből kívánja a nyerst más alkalmakkor is. Mit a szerencse ad, azt szerencsétlen embertársainkkal megosztani és abból a közügyekért áldozni, fölemelkedett lélekre mutat, mi a közvélemény méltánylására érdemes.

— E haza egyik köztisztelőben álló honleányát, az idvezült vén gr. Bethlen János derék özvegyét nagy csapás érte. E hónap 6-kán halt meg rövid ideig tartott agylobban Adam nevű 10 éves legkisebbik fia Vajda-Kamaráson, ki mind szelid lelki hajlama, mind kitűnő elmehetősége által a legszebb reményeket költötte fel az őt csaknem imádásig szerető édes anyában. Nyugodjanak csendesen az ártatlan porai, sokan, nagyon sokan kívánjuk ezt a derék idvezült atyáért, a jeles magyar nő anyáért és a derék élő testvérért.

— A laibach-trieszti vasútvonal megnyitási ünnepélye jul. hó 27-kén ment végbe Ő cs. k. Felségének személyes jelenlétében. Az ünnepélynek szépen kedvezett az idő, úgy, hogy 10 1/2 órákor reggel a diszvonat már a trieszti pályaudvarban volt, hol Ő Felsége a zárkóvet letévé, a nép ezreinek üdvözlésére, harangzúgás s ágyumoraj közt vonult be az örvendező városba. Az ez alkalommal tartott diszlokómán nagy figyelmet gerjesztett pénzügyminiszter b. Bruck lelkes beszéde, a melyben érdekelte főleg a délnék az éjszakkali összeköttetést, melynek központját Triest képezi, s a levantei forgalom nagy jelentőségét, mely a suezi csatorna által nagy fontosságot nyer. Ezen nagy mű, mely századunk haladását megkoronázza, dacára az akadályoknak, azon jótéteményeknél fogva, melyek belőle várhatók, s melyeket a legelőkelőbb brit kereskedővárosok is elismertek, ugymint az egyiptomi alkirályi törekvései s a porta megerősítése végre valósággá lesz. „Indítványozom — így végzé a szónok — hogy e nagyszerű vállalat iránt legelőkelőbb elismerésinket fejezzük ki, hogy annak fáradhatlan bajnoka, Lesseps Ferdinand, bátorságát ne veszítse!” A miniszter ur e felhívása a legelőkelőbb viszhangra talált s mindnyáján valódi lelkesedésre ragadtattak.

— Gazdaembernek a nyári napokban minden gondja, gondolatja a mezők, halmok és völgyek termései körül jár, a melyek szolgáltatják neki kenyerét, borát s annyi szükségét fedező pénzalapját, s oly könnyen felejté ekkor a szellemi életre fordítani bár parányi gondot, felejté például egyik vagy másik kedves lapjára előfizetni, valamely becses folyóiratot megrendelni, — s majd aztán mikor hivesül a lég, komorodik az idő, s ennek élesebb hatása a szellem széternedéit erőt is kezd összehozni, rugókonnyabbá tenni: mily mohó étvágygal kapva a szellemtápláló lap után, de csak régebbi számokat, példányokat talál asztalán szétszórva, a mikből az utolsó cseppig kiszivta volt már az élető nedvet. Korszerű tehát figyelmeztetünk a mezei gazda közönséget arra, hogy a lélek kenyéréről se feledkezze meg; és itt mezei e k értünk minden embert, a kinek hogy ez e zerszer lekasztalt szőfűvet használjuk — valami munkássági mezeje van, a melyről veszi vagy akár hozza és vonja magának az életméscesbe kívántott olajat.

— A tudományok cs. k. akademiája történelem-nyelvészeti osztályának jul. 8-ki ülésében Stögmán, egy fiatal tudós, egy dolgozatot olvasott fel Andrea da Burgo, I. Ferdinand követének Klesz trienti bíbornok-püspökkel levelezéséről. Történelmileg érdekeseke csupán az utolsó 10 évekbeli levelek. 1822-től 1825-ig fontos felvilágosításokat nyújtanak a magyar viszonyok, a főurak tulhágásai, az udvar gyengesége felől. Sem Majláth, sem Hormayer, sem egyike is a magyar történetíróknak nem használta föl e leveleket, a melyeket Stögmán talált föl első a bécsi államlevéltárban s az insbrucki helytartósági archívumban.

— Bécsből aug. 4-ről írják a hivatalos magyar lapnak: „Császár Ő Felsége Magyarországra elutazása f. hó 8-kán estve Laxenburgból fog történni, Sopronba Császár Ő Felsége esti 9 órákor érkezik meg. A lakosztályok Ő Felsége s a császári kíséret számára már elvannak készítve. Császár Ő Felsége minden költséggel egybekötött ünnepélyeket ujjolag megtöltött.

K Ü L F Ö L D.

Franciaország. — Az összeesküvés ügye hirszerint sokat veszített jelentőségéből. A közbíró sem fog azon terhelő állításhoz ragaszkodni, hogy a tett kivitelét már meg is kezdték a vádlottak. Ezen esetben halálos büntetésnek nem leend helye. Mondják egyébiránt, hogy a rendőrség a vádlottakhoz titkos jelekkel intézett sürgönyöket fogott volna el, de azoknak megfejtésével nem boldogult.

— Párisban sok a hírkovács, ezerszerre több meg mint a vaskovács. Az így koholt új hírek közé, melyekkel az emberek mostanában egymást ijesztgetik, vagy biztatgatják, tartozik, hogy Napoleon meglehet, nem-sokára háborúra érezheti magát kényszerítve Olasz- vagy Németországban, hogy a forradalmi szellemet Franciaországban féken tarthassa, hogy más irányt adhasson a

